

Böhler

Rechtbank Den Haag

2^e pro-formazitting d.d. 22 oktober 2010, 10.00 uur

Parketnummer: 09/.....-09

PLEITAANTEKENINGEN

van mr. V.L. Koppe

in de zaak

S.R.

1. Het dossier in deze zaak beslaat inmiddels bijna 8000 pagina's, maar is nog steeds niet compleet. Ondanks het feit dat op verzoek van de officier van justitie er al getuigen bij de rechter-commissaris zijn gehoord, staat vandaag dan ook opnieuw alleen de voortdoring van de voorlopige hechtenis van R. slechts ter discussie. Van de zes verdachten die indertijd na hun arrestatie in beperkingen zijn gezet, zijn R. en S. de enige twee die nog vastzitten.
2. Ik zal vandaag bepleiten dat de voorlopige hechtenis van R. moet worden opgeheven, althans geschorst. Kern daarbij is de afweging van belangen die zowel voor de opheffing als voor de schorsing van de voorlopige hechtenis centraal staat en door de tijd kan wijzigen. Wat eerst nog voldoende gronden opleverde doet dat na zes maanden voorlopige hechtenis niet meer.
3. Ik zal mij hierbij beperken tot de in het 2^e pro-formadossier aangedragen gronden van de voorlopige hechtenis, de persoonlijke omstandigheden van R. en de toepasbaarheid van artikel 67 lid 3 Sv. Hoewel er veel te zeggen is over de verdenking tegen R. zal ik dit tot de inhoudelijke behandeling van de zaak bewaren, wanneer het gehele dossier compleet is.

Böhler

4. Alvorens ik echter inga op de gronden wil ik eerst nog algemene kanttekening plaatsen bij het onderzoek zoals dit tot nu toe heeft plaatsgevonden. Nog steeds lijkt het openbaar ministerie zich niet voldoende bewust van de politieke dimensie van deze zaak en de feitelijke situatie in Sri Lanka, zowel in het verleden als op dit moment,

Rechtshulp Sri Lanka

5. De vorige keer heb ik al gewag gemaakt van verschillende rechterlijke uitspraken uit het buitenland, waarin een aanzienlijk genuanceerder beeld van de LTTE is neergezet dan in het Nederlandse strafdossier. Sindsdien heeft de Supreme Court in New Zealand op 27 augustus 2010 (**bijlage 1**) een belangwekkende uitspraak gedaan, waarin onder andere werd gesteld dat:

“At all relevant times the Tamil Tigers was an organisation having the goals of self-determination for Tamils and securing an independent Tamil state in northeast Sri Lanka. The principle objective was to induce the government of Sri Lanka to concede such political change. These characteristics made the Tamil Tigers a political organisation notwithstanding its use, at times, of proscribed methods of advancing its cause. That much is not in dispute.”¹

6. Dit citaat geeft meteen een kernpunt van deze zaak weer. Ongeacht hoe uiteindelijk door uw rechtbank over de LTTE dient te worden geoordeeld, er kan niet anders dan worden vastgesteld dat in ieder geval sprake was van een vrijheidsstrijd op Sri Lanka door en namens de Tamil-bevolking in het noordoosten van het land tegen de Sri Lankaanse overheid.
7. Vorige keer is door mij ook gerefereerd aan het ambtsbericht van het ministerie van buitenlandse zaken van 2009, waarin werd aangegeven dat er een legitieme wens was van de Tamil bevolking om een eigen staat op te richten, en dat deze legitieme wens geresulteerd heeft in een binnenlands gewapend conflict waarbij het Sri Lankaanse regeringsleger in ieder geval tot mei 2009 een volwaardige tegenpartij had in de LTTE.²

¹ Supreme Court of New Zealand, SC 107/2009 [2010] NZSC 107, 27 augustus 2010, overw. 92

² Ministerie voor Buitenlandse zaken, Algemeen ambtsbericht Sri Lanka augustus 2009, p. 26 (aangehecht aan pleitnota 1^e pro forma)

Böhler

8. Ik benadruk dit nogmaals, omdat het openbaar ministerie de complexe politieke situatie lijkt te willen reduceren tot een ‘eenvoudig’ en simplistisch terrorismeprobleem. Daarmee wordt de achtergestelde positie van Tamils in Sri Lanka ten enenmale miskend. Een achtergestelde positie die door kamerlid Peters in mei 2009 nogmaals werd benadrukt toen zij aangaf dat ook als je het niet eens bent met de middelen van de Tamil Tijgers, dit niet betekent dat je de ogen kunt sluiten voor het gebrek aan mensenrechten voor Tamils.³
9. Uit deze feitelijke omstandigheden komen twee conclusies voort die het openbaar ministerie gedurende het gehele onderzoek in zijn achterhoofd zou moeten houden.
 - a. De inzet voor een zelfstandig Tamil Eelam is een politieke overtuiging die door fundamentele rechten beschermd wordt en waarvoor men niet kan en mag worden vervolgd. Het hebben van deze overtuiging zou dan ook nooit ten nadele van de verdachten mogen worden uitgelegd.
 - b. In een Nederlandse vervolging past geen overwinnaarsrecht. Reeds om deze reden kan de Sri Lankaanse overheid niet als een objectieve partner in een onderzoek naar mogelijke misstanden van de LTTE worden beschouwd.
10. Er is nog een reden om niet met de Sri Lankaanse overheid samen te werken. Dat is de zeer slechte staat van dienst die het land kent wanneer het gaat om het respecteren van de mensenrechten. De vorige keer heb ik hier reeds bij stilgestaan. Ik heb het openbaar ministerie toen met klem verzocht te voorkomen dat informatie uit dit onderzoek bij de Sri Lankaanse autoriteiten bekend zou worden. Tevergeefs, zo is uit de aanvullende stukken gebleken. Ik kom daar zo meteen op terug.
11. Inmiddels is een nieuw ambtsbericht over Sri Lanka beschikbaar gekomen, waarin wederom voorbeelden staan van de slechte staat van dienst van Sri Lanka op het gebied van mensenrechten.⁴ In dit ambtsbericht 2010 (**bijlage 2**) staat geschreven:

“Ook tijdens de huidige verslagperiode werden de mensenrechten geschonden. Het *British Foreign Office* heeft Sri Lanka begin maart 2010 aangemerkt als ‘a

³ TK 2008-2009, verslag van een algemeen overleg, 20 mei 2009, 31700 V, nr. 99, p. 3. Geciteerd en aangehecht in pleitnota 1° pro forma.

⁴ Directie Personenverkeer, migratie en Vreemdelingenzaken, Afdeling Asiel- en migratiezaken, *Algemeen Ambtsbericht Sri Lanka*, Den Haag: juni 2010

Böhler

country of concern' met betrekking tot de bescherming van de mensenrechten.”⁵

“Aanleiding hiertoe was de vrijgave van videobeelden waarop de buitenrechtelijke executie van gevangenen genomen LTTE-rebellen door het regeringsleger te zien was.”⁶

“gedurende de verslagperiode trad de regering nauwelijks op tegen mensenrechtenschenders. De rechterlijke macht is gepolitiseerd en het ontbreekt aan onafhankelijk toezicht.”⁷

“Foltering wordt wijdverbreid geïmplementeerd in Sri Lanka.”⁸

“Verdwijningen blijven veelal onopgelost. Zowel regeringstroepen (leger en politie, *Criminal Investigation Department, Special Task Force*) als paramilitaire groeperingen maakten zich schuldig aan verdwijningen en ontvoeringen”⁹

“Voormalige vrouwelijke LTTE-strijders zouden in detentiecentra worden verkracht en volgens *International Crisis Group* zouden er met medeweten en betrokkenheid van veiligheidsdiensten prostitutienetwerken in ontheemdenkampen bestaan.”¹⁰

12. Voor de Europese Commissie en Europese Raad waren de grootschalige mensenrechtenschendingen en het uitblijven van een reactie van de Sri Lankaanse autoriteiten uiteindelijk reden om Sri Lanka niet langer de voordelen van het zogenaamde Generalized System of Preferences toe te kennen¹¹ (**bijlage 3**).

13. Ook minister Verhagen heeft bij herhaling aangegeven teleurgesteld te zijn in de internationale aanpak van mensenrechtenschendingen door Sri Lanka, waarop de regering van Sri Lanka reageerde met het verwijt dat “de Nederlandse regering onvoldoende begrip zou hebben voor de situatie in Sri Lanka ten tijde van deze speciale zitting en dat Nederland niet tegen zijn verlies zou kunnen.”¹²

14. Met een dergelijk land zou Nederland niet samen moeten (willen) werken op het strafrechtelijk vlak in welke zaak dan ook. Temeer niet nu een groot deel van de

⁵ Ambtsbericht 2010 p. 31

⁶ Ambtsbericht 2010 p. 37

⁷ Ambtsbericht 2010 p. 50

⁸ Ambtsbericht 2010 p. 53

⁹ Ambtsbericht 2010 p. 54

¹⁰ Ambtsbericht 2010 p. 59

¹¹ Europese Commissie, *EU regrets silence in Sri Lanka regarding preferential import regime*, 5 juli 2010, IP/10/888

Böhler

schendingen plaatsvinden door dezelfde autoriteiten die verantwoordelijk zouden zijn voor het verlenen van rechtshulp.

15. Nu deze zaak bovendien Tamils en de LTTE betreft zou samenwerking helemaal uitgesloten moeten zijn. Uit het ambtsbericht blijkt dat Tamils en met name personen die verdacht worden van banden met de LTTE geen enkele kans op een rechtvaardige behandeling hebben door de Sri Lankaanse autoriteiten:

“Onder de bevolking bestaan veel wraakgevoelens ten aanzien van personen die verdacht worden van het hebben onderhouden van banden met de voormalige LTTE. Zij worden gestigmatiseerd en door de politie en de *Terrorist Investigation Department* (TID) gediscrimineerd.”¹³

16. Het openbaar ministerie blijkt zoals gezegd weinig problemen te hebben met het samenwerken en bezoeken van de Sri Lankaanse autoriteiten. Weliswaar is het rechtshulpverzoek nog niet aan het dossier toegevoegd, maar uit het proces-verbaal van relaas is op te maken dat een Nederlandse delegatie tussen 17 juli en 30 augustus 2010 Sri Lanka heeft bezocht en stukken heeft aangenomen die zij kennelijk als bewijs in deze zaak wensen te gebruiken.¹⁴

17. Stukken, waarvan de herkomst volkomen onduidelijk is; sterker nog, verbalisanten zeggen er zelf al over dat deze stukken “in een bergplaats in de grond waren aangetroffen.” Hoe is deze bergplaats bij de Sri Lankaanse autoriteiten bekend geworden? Wat is er gebeurd met de personen die daarbij werden aangetroffen? Welke eenheid heeft deze stukken gevonden, en is er ook maar iets duidelijk over de authenticiteit van deze stukken? Dat het openbaar ministerie zo klakkeloos stukken gebruikt van een op dit punt onbetrouwbaar land als Sri Lanka is onbegrijpelijk.

18. Maar nog kwestieuzer acht ik het dat er kennelijk weinig waarde is gehecht aan de door de verdediging aangegeven angsten met betrekking tot het bekend worden van informatie in Sri Lanka uit dit onderzoek.

19. Dat deze angsten reëel zijn wordt in de inmiddels afgenomen getuigenverhoren met name duidelijk bij het verhoor van X., wiens op sterven liggende pleegoom recentelijk

¹² Ambtsbericht 2010 p. 37

¹³ Ambtsbericht 2010 p. 57

¹⁴ P. 3735 dossier

Böhler

is bezocht door militairen. Familieleden hebben daarop X. afgeraden terug te keren om afscheid te nemen.

20. Meer in het algemeen heeft dit onderzoek voor grote angst onder de Tamil diaspora in Nederland gezorgd. Een angst die politie en justitie in het geheel niet lijken te willen onderkennen.

Herhalingsgevaar

21. Dat het openbaar ministerie kennelijk geen oog heeft voor de gevolgen van dit ingrijpende onderzoek blijkt ook uit het feit dat zij nog steeds gronden ziet voor de voorlopige hechtenis, onder andere in het herhalingsgevaar, zonder daarbij de impact van de huidige detentie en de feitelijke situatie op dit moment in ogenschouw te nemen.
22. Het herhalingsgevaar wordt grotendeels gebaseerd op de ideologie van R. en de langdurigheid waarmee Tamils in Nederland zich al inzetten voor een onafhankelijke Tamil staat.
23. Daarbij gaat men er te gemakkelijk aan voorbij dat het hebben van een dergelijke ideologie een ieder vrij staat en dat in ieder geval tot 2006 zelfs het verlenen van daadwerkelijke steun aan de LTTE, zo dat al gebeurd zou zijn, niet strafbaar was.
24. Een mogelijke mishandeling in 1991 door een medeverdachte maakt dat natuurlijk niet anders. En ook het feit dat men bang zou zijn geweest gearresteerd te worden maakt nog niet dat men zich bewust zou zijn geweest strafbaar te handelen. Men vreest de Sri Lankaanse regering en de invloed die de regering in andere landen heeft, en niet zonder reden. Uit een rapport uit 2010 (**bijlage 4**) van de *International Crisis Group*, een onafhankelijke internationaal opererende NGO, blijkt de Sri Lankaanse regering te spioneren op de Tamil diaspora:

“Embassy and consular staff, often with the assistance of Sinhalese diaspora groups, report back to Colombo on suspected pro-Tiger individuals and organisations. Some Tamils allege that information has been used to identify and harass their relatives in Sri Lanka.”¹⁵

¹⁵ International Crisis Group, *The Sri Lankan Tamil Diaspora After the LTTE*. Asia report n. 186, 23 februari 2010, p. 10

Böhler

25. En waarom zou men ook vrezen strafbaar te handelen als zelfs politici steun verlenen aan het handelen? Ik breng nog maar weer in herinnering hetgeen ik op de vorige zitting heb gezegd dat ook vorig jaar nog de Tamil bevolking in Nederland door zowel de regering als de Tweede Kamer actief werd opgeroepen in contact te treden met de LTTE.¹⁶
26. Er moet voor gewaakt worden dat de wijze waarop in dit onderzoek wordt omgegaan met de vrijheid van overtuiging en meningsuiting niet ertoe leidt dat het Tamil deel van de Nederlandse bevolking niet meer durft uit te komen voor zijn overtuiging en niet meer durft op te komen voor de positie van Tamils in Sri Lanka.
27. Zoals aangegeven moet bovendien de vraag of er sprake is van herhalingsgevaar worden beantwoord aan de hand van de huidige situatie, waarbij alle aspecten in ogenschouw moeten worden genomen, ook het onderzoek zelf.
28. Als men alleen zou kijken naar de situatie in het verleden voor het vaststellen van het herhalingsgevaar zou de verdachte immers nooit meer vrijkomen.
29. De Tamil gemeenschap in Nederland is zich inmiddels meer dan bewust van dit onderzoek en de personen die hierbij verdacht worden. Vele voorwerpen zijn in beslag genomen en slechts een klein deel is teruggegeven. Hoe R. in deze context de ten laste gelegde feiten opnieuw zou moeten uitvoeren is niet duidelijk.
30. Bovendien blijkt uit het reclasseringsrapport dat de huidige detentie een flinke impact op R. heeft, wat volgens de rapporteur een mogelijk recidiveverminderende werking heeft. R. wil zijn familie niet verder belasten met de kans dat hij opnieuw zou worden vastgezet.
31. Tot slot kan niet vaak genoeg benadrukt worden dat de LTTE inmiddels verslagen is. Zelfs als men het anders zou willen, is niet goed in te zien hoe het nog mogelijk zou zijn de LTTE te steunen. In de samenvatting van het reeds aangehaalde rapport van de *International Crisis Group* staat het klip en klaar:

¹⁶ TK 2008-2009, brief van 25 maart 2009, 31700 V, nr. 87, p. 3 en TK 2008-2009, verslag van een algemeen overleg, 20 mei 2009, 31700 V, nr. 99, p. 5 (bijlagen aan pleitnota 4 augustus 2010)

Böhler

“There is little chance, however, of the Tigers regrouping in the diaspora. LTTE leaders in Sri Lanka are dead or captured and its overseas structures are in disarray.”¹⁷

32. Het is simpelweg vrijwel onmogelijk de LTTE te steunen in ‘terroristische activiteiten’, omdat er geen LTTE is die de ‘terroristische activiteiten’ kan uitvoeren. Zelfs als er nog mensen zouden zijn die zouden stellen namens de LTTE op te treden, kunnen zij op dit moment op geen enkele wijze activiteiten in Sri Lanka ontplooiën.
33. Voor het aannemen van herhalingsgevaar moet naar de situatie op dit moment worden gekeken, waarbij alle omstandigheden, ook het strafrechtelijk onderzoek zelf, moeten worden meegenomen. In casu is er dan geen sprake van gevaar op herhaling.

Collusiegevaar

34. De huidige situatie op Sri Lanka is ook van belang bij de vraag of er sprake is van collusiegevaar.
35. In het dossier wordt getracht aanwijzingen te vinden dat in Nederland Tamils onder druk zouden worden gezet mee te werken. Helaas is een groot deel van de bronnen in het dossier anoniem, waardoor over de betrouwbaarheid weinig tot niets valt te zeggen.
36. Maar zelfs als alle beschuldigingen in het dossier waar zouden zijn, kan er niet langer een collusiegevaar worden aangenomen. Voor zover er wordt gesproken over bedreigingen of afpersingen wordt er immers aangegeven dat familieleden op Sri Lanka zouden worden bedreigd, of dat men zelf bang is niet terug te kunnen naar Sri Lanka. Getuige Y., op wiens verklaring een groot deel van het vermeende collusiegevaar rust en die waarschijnlijk nog bij de rechter-commissaris zal worden gehoord, stelt zelfs:

“Hier in Nederland doen ze niets.”¹⁸

¹⁷ International Crisis Group, *The Sri Lankan Tamil Diaspora After the LTTE*. Asia report n. 186, 23 februari 2010, p. i

¹⁸ Proces-verbaal van relaas p. 3769

Böhler

37. Met de val van de LTTE is er geen enkele reden meer voor deze personen om te vrezen dat hun familie zou worden bedreigd of dat zij niet terug zouden kunnen keren naar Sri Lanka. En nogmaals, over de positie van de LTTE in Sri Lanka op dit moment is geen enkele twijfel mogelijk:

“Within Sri Lanka, the LTTE has stopped functioning.”¹⁹

38. Bovendien zijn inmiddels alle medeverdachten, op S. na, op vrije voeten. Zo er al collusiegevaar zou zijn van de betrokkenen, dan zou dit gevaar toch evengoed gerealiseerd kunnen worden door deze medeverdachten en is er geen reden om aan te nemen dat het vrijlaten van R. het gevaar zou vergroten.

39. Ook voor een collusiegevaar zijn dus onvoldoende aanwijzingen.

40. De overige in het dossier beschreven onderzoeksgronden kunnen alle worden uitgevoerd met R. op vrije voeten en vormen dus evenmin een grond voor voorlopige hechtenis.

Vluchtgevaar

41. Vluchtgevaar kan slechts worden aangenomen als grond wanneer uit bepaalde *gedragingen* van de verdachte of bepaalde hem persoonlijk aangaande omstandigheden hiervan blijkt (art. 677a lid 1 onder a Sv). Een uitspraak van het Duits hooggerechtshof doet dus in het geheel niet ter zake.

42. Ook de redenering dat R. inkomsten heeft uit de LTTE en daarom niet afhankelijk is van Nederland is niet deugdelijk.

43. Los van het feit dat er weinig aanwijzingen zijn dat R. inderdaad inkomsten van de LTTE genoot en er geen aanwijzingen zijn dat dergelijke inkomsten nog steeds zouden voortbestaan na de val van de LTTE, zijn alle rekeningen van R. geblokkeerd wegens zijn plaatsing op de Sanctielijst. Hij heeft op dit moment dus in het geheel geen toegang tot financiën.

¹⁹ International Crisis Group, *The Sri Lankan Tamil Diaspora After the LTTE*. Asia report n. 186, 23 februari 2010, p. 8

Böhler

44. Er zou een vermeend vluchtgevaar zijn naar Engeland, wat voornamelijk gebaseerd wordt op een aantal telefoongesprekken van de vrouw van R. Uit deze telefoongesprekken komt echter vooral het beeld naar voren van twee vriendinnen die het leuk zouden vinden bij elkaar te wonen en hun kinderen naar dezelfde school te sturen. Uit niets blijkt dat er concrete plannen zijn voor een dergelijke verhuizing. In het gesprek van 3 februari 2010 wordt door de vrouw van R. juist benadrukt dat zij in Nederland woont en daarom Nederlands heeft geleerd.²⁰

45. Die duidelijke band blijkt ook uit het verhoor van R. van 23 september 2010. Op de vraag of hij zich echt Nederlander voelt antwoordt hij geëmotioneerd:

“ Ja. Dit land staat voor mij gelijk aan mijn moederland.”²¹

Persoonlijke omstandigheden

46. [...

47. ...

48. ...

49. ...

50. ...]

Mogelijke straftoemeting

51. Tot slot acht ik het van belang stil te staan bij de reëel mogelijkheid dat een eventuele strafmaat bij veroordeling lager zou uitvallen dan de periode dat R. al in voorlopige hechtenis heeft gezeten.

52. Uiteraard is het in een zaak als deze, waarin nog zoveel onduidelijk is over de uiteindelijke tenlastelegging en het verloop van de inhoudelijke behandeling, moeilijk een voorschot te nemen op een eventuele straf.

53. Toch kan er wel al een aantal aspecten worden vastgesteld dat mee zou wegen bij een eventuele straf. Zo worden de verdachten zelf geen gewelddadigheden te laste gelegd,

²⁰ Dossier p. 6440

²¹ Dossier p. 6447

Böhler

en zouden de eventuele terroristische handelingen niet plaatsgevonden hebben in Nederland, maar in een oorlogsgebied. Reeds hierom zijn terrorismezaken als bijvoorbeeld de Hofstad- of Piranha-zaak niet goed vergelijkbaar met de onderhavige.

54. In 2005 heeft in Nederland echter een zaak gespeeld die doet denken aan deze zaak. Indertijd stond een aantal personen terecht voor betrokkenheid bij de Koerdische Arbeiderspartij, de PKK. Zij werden onder andere verdacht van het vormen van een terroristische organisatie en het oproepen voor de gewapende strijd.
55. Net als in deze zaak was er indertijd een spanningsveld tussen politieke overtuigingen en de plaatsing van de PKK op de terrorismelijst. In tegenstelling tot deze zaak echter werd er een veel directere band vermoed tussen de verdachten en terroristische activiteiten, nu zij door de Nederlandse justitiële autoriteiten als strijders werden beschouwd en bovendien in Nederland trainingskampen zouden hebben georganiseerd. Een kopie van de dagvaarding is als **bijlage 5** bijgevoegd.
56. Beide zaken hebben zowel qua verdenking als qua omstandigheden zodanig veel overeenkomsten dat het mogelijk is aansluiting te zoeken bij de duur van de voorlopige hechtenis in die zaken voor de afweging in deze zaak.
57. Hoewel ook in de PKK-zaak de verschillende verdachten op verschillende momenten geschorst zijn uit de voorlopige hechtenis, is de langste duur van de voorlopige hechtenis 130 dagen geweest, waarvan 13 dagen in beperkingen. In hoger beroep tegen de schorsing voerde het openbaar ministerie indertijd aan dat eigenlijk alleen de duur van de voorlopige hechtenis tot schorsing had geleid, maar desondanks liet het hof de schorsing in stand.
58. R. zit inmiddels 179 dagen in voorlopige hechtenis, waarvan 41 dagen in beperkingen (29 april-17 juni 2010). Bovendien zat hij een deel van de voorlopige hechtenis in het terroristenregime van PI Vught, het zwaarst mogelijke regime dat Nederland kent.
59. In deze context moet ernstig rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat in geval van veroordeling geen hogere onvoorwaardelijke vrijheidsstraf zal worden opgelegd dan de periode die R. nu reeds in voorarrest heeft gezeten.

Conclusie

60. Voorlopige hechtenis dient als ultimum remedium te dienen en niet langer voort te duren dan noodzakelijk is. Er zal dan ook telkens weer een nieuwe belangenafweging dienen te worden gemaakt, waarbij onthouden moet worden dat naarmate de voorlopige hechtenis langer duurt, deze zwaarder drukt op de verdachte en zijn familie.
61. Primair verzoek ik uw rechtbank dan ook de voorlopige hechtenis van R. op te heffen nu er geen gronden meer zijn voor de voortduring hiervan en er ernstig rekening dient te worden gehouden met de mogelijkheid dat een eventuele straf lager zal uitvallen dan de 179 dagen die reeds in voorarrest zijn doorgebracht.
62. Subsidiair verzoek ik u de voorlopige hechtenis te schorsen, nu een belangenafweging in het voordeel van R. en zijn familie dient uit te vallen.